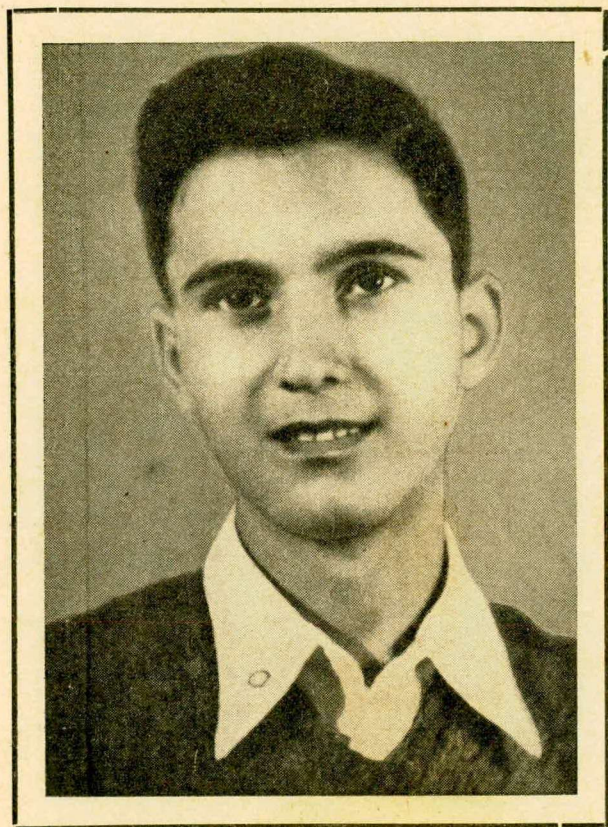

לדמות...

נולד בי"ב תמוז, התרצ"א; ונפטר בכ"ד באב, התש"ט

קבץ מאמרים לדמותו של החבר

שלמה ארגס ז"ל

שנקטף בדמי ימיו אחרי מחלה קשה וממושכת

ת. נ. צ. ב. ה.

ניסן, תש"י

בהוצאת „שבט-עקיבא“

ב-4/3/1948 נסע לכפר ויתקין ואמר לי כי נוסע הוא להכשרה. התחננתי בפניו שלא יסע אך לשוא. הוא נסע. ארבעה חודשים לא שמעתי עליו מאומה אף מכתב לא קבלתי, כעבור כמה חודשים בזמן המצור הגדול על ירושלים מגיעה שמועה כי נשק הגיע לירושלים. כל אנשי העיר יוצאים לקבל את פני השיירה היקרה מכל, כי זה היה נשק אשר הציל את כל אנשי ירושלים, ולפתע נראה שלמה ז"ל כשהוא עיף ויגע אחר ארבעה לילות ללא שינה. כל כך שמח על שהצליח להעביר את הנשק בשלמות. לא עברו ימים אחדים והנה ההתקפה על העיר העתיקה לא הסס והתיצב למפקדה כעבור מספר שעות והוא בנוטר-דם המצב חמור ורק כעבור יומיים הופיע בבית כשבירו אנטי-טנק שנפל במשלטו ובנס נצל. אחרי כמה ימים היה בשיך ג'ארח גם שם נהרגו מספר מחבריו והוא תמיד שמח על שחזר שלם ובריא ועל שנצל ממות עד שקבל את המחלה הממארת אשר ממנה לא קם.

בעת שוכבו במטתו בזמן מחלתו לא פסק מלהזכיר את הבחורים שנפלו בקרבות אשר לא היו מאומנים בנשק אף לא ידעו לאחוז ברובה. בקשתו היחידה היתה כי יקום במהרה ממחלתו ודבר ראשון שיעשה הוא לאמן נוער להשתמש בנשק. חזרתי ואמרתי לו: „שלמה יקר, תהיה בריא ואחר כך תדאג לכלם“. ובכל זאת לא פסק ושוב חזר וספר על החברים שנפלו בקרבות אף זכר את תאריך נפילתם

זכר על קרבות שהשתתף בהם ונצל מכלם, היה אומר על כל יהודי לבוא ארצה להשאיר את כל עשרו בחו"ל ולבוא לבנות את „מדינת ישראל“ אבל לא כל אחד מבין זאת הם אינם רוצים לעזוב עושר אבל הם יתחרטו. לא אוכל להעלות הכל על גבי הניר זכרו לא ימוש מקרבי עד עולם.

יהיה זכרו ברוך. האם

לזכרו של אח

רוחות שבת מנשבות ומתדפקות על זוגיות החלון. פתיתי השלג הלבנים הנופלים ארצה ומלבינים את חשכת הלילה — מעוררים בי הרהורים רבים. אבא יושב ומחכה בכליון עינים לשובו של הבן האהוב, אשר מאז פרוץ מלחמת השחרור, כמעט ואינו נראה בבית. מהחדר הסמוך, נשמע קולה הרפה של אמא, קול הבוקע מעמקי הלב, אשר הקדיש את מיטב כוחותיו לבן טהור הנפש, המוכן למסור את חייו למען עמו, והוא עודנו בשחר עלומיו. השעה כבר סמוכה לחצות והצפיה מעיקה.

לפתע נשמעים צעדים על המדרגות, ובפתח מופיע שלמה, גבה הקומה, ושחור עיניו הגדולות מתזו ניצוצות אש, לבוש בגדי צבא ופתיתי שלג, כפנינים מרפדים את מעילו. עיני כל המשפחה מופנות אליו, ומחשבות חולפות בלבו של כל אחד: התמיד נזכה לראותו בשובו חי הביתה? אולם קולו, השופע חיים, מפר את הדממה: „נו, ההרגשתם כבר את השלג הנפלא?“ וכדור שלג עף מעל לראשו של אבא. הלה משדלו לחדול מאחורים אלה, אך תשובתו היחידה היא: „כמוני כשאר הבחורים, אני יקר לכם, והם להוריהם, אך כולנו יקרים פי כמה וכמה למולדת, ועלינו לשחררה!“ ובדברו

העביר ידו על מצחו. זה כשלושה שבועות שהוא חש בראשו ובכל זאת מתהלך וממלא את התפקידים המוטלים עליו.

תקופת מה לאחר מכן, בקומנו בקר אחד, ראינו כי פניו חורים. אמא נגשה אליו ודרשה בשלומו, ואגב כך ראינו כי יש לו חום. יומים שכב בחום גבוה, מבלי לאכול דבר. לאחר שאמא גערה בו כי יאכל או ישתה דבר מה, גילה, כי אינו יכול להרים את ראשו, ועל כן יש להאכילו. הרופא אשר בדק אותו דרש מיד להעבירו לבית-החולים. האמבולנס התאחר להגיע אלינו, ועל כן העברנו אותך רק בשעה מאוחרת לבית-החולים. לאחר בדיקות רבות, נוכחו רופאי כי יש לו דלקת בקרום המוח (מנינגיטיס).

כל זמן היותו בבית-החולים, היה בהכרה מלאה. ספר על כל הקרבות בהם השתתף; כיצד סחב את חבריו הפצועים משדה הקטל תחת מטר פגזים! כיצד בהיותו יחידי בעמדה פגע בו פגז ורק בנס נצל. אגב דבריו נזכר כי מלאה שנה ליום פטירת חבריו, וכי עליו להעלות את זכרם. אמי שדלה אותו לבל יוגיע מוחו על כך, כי עוד יהיו חברים אשר יעשו זאת בלעדיו. על כל חבריו דבר ותמיד דאג להם. כשבעה חדשים שכב בבית-החולים, וסמוך ליום הולדתו השמונה עשרה — נלקח מאתנו, נער יקר השופע חיים ומרץ, אשר יכול היה להיות סמל לרצון, לחיים ולחפש לעם ולמדינה, אך הגורל האכזר לקחו מאתנו עוד בשחר עלומיו.

יהי זכרו ברוך!

אחותו

ה ר ה ו ר י ם . . .

בני אדם נעצרים מאחורי. אני נבון, ומישר את קצות המודעה

שכלהכעיס, דוקא אינה נשמעת לי; מתעופפת ברוח, מתקפלת
ונדבקת לידים. שניות אלו נראות בעיני כנצח. סוף סוף הצמדתי
את המודעה אל הקיר.

אותיות שחורות כפחם, ניבטות בי ארוכות. אותיות ללא
רחמים. אותיות מרובעות, בעלות פינות חדות, אכזריות...

אך, נדמה לי כי לאט לאט מתעגלות הפנות, מתרככות
ומתעדנות. גם לי הוטב. כאילו מעמסה כבדה נגולה מעל הלב.
שוב אין האותיות קשות ומכאיבות כל כך. כעת, הן שקטות, לא
מאשימות יותר... אך אין זה שם, או צרוף אותיות סתמי לא! אני
רואה עינים המביטות בלגלוג מה, במין חיוך מוכר, חיוך רחוק
מאז. מלפני חדשים אחדים, שנים אחדות. אין העינים מתחננות
כמבקשות רחמים; הן מלאות עצמה ואון, הן פוקדות מלאות אומץ
ומשיכה להן. אני נמשך אחורה אל העבר, נזכר בכל אותן השעות
הארוכות של ויכוחים ושיחות של בעיות שונות שהדריכו את החברה
ממנוח זה: בעיות החברה, השעה ועוד, ותמיד היה זה הוא שהכריע
את הכף בפשטות ובהגיגון רב. שלמה היה הרוח החיה שבחברתנו,
בכל הטילים הארוכים מחוץ לעיר ובעיר העתיקה, במסיבות
ובפעולות חיצוניות, בהדרכה וכו'.

מתפקידים שדרשו אחריות — לא נרתע שלמה ולא השתמט,
אדרבא! בתקופה הקשה ביותר למדינה המתהווה סיים שלמה קורס
הדרכה למפקדי כתות, ומיד חזר ירושלימה להמשיך לחנך ולהדריך
את הנוער לקראת הערכים הציוניים והחלוציים שמלאו אז את כל
ישותו. זו היתה משאת נפשו, ואת זאת בקש להגשים על אף
הקשיים שמצאוהו באותם הימים הטרופים. רצונו זה נתמלא רק
בחלקו. אחרי זמן קצר של הדרכה צורך שלמה אל המגינים בחזית
עוד בדרכו בשירה העולה ירושלימה עבר שלמה את טביעת האש

הראשונה, ומלא בה את תפקידו במסירות יתרה. שבור ורצוף, אך גאה, הגיע על מכונית עמוסה נשק היקר מכל, לירושלים. היו אז ימים מלאי עליצות. על אף טבעת החנק מסביבנו. היינו נפגשים בין הפגזה להפגזה, כששלמה היה חוזר לשעות מספר. כשבת צחוק על שפתיו ועיניו מביטות הרחק מכל הסובב אותו, כאילו קרע חלון אל עולם אחר ומשקיף בעדו למרחקים, ישב בינינו שלמה; שמענו אז מפיו דברים לא ידועים מהקרבות בעיר, מהם חזר תמיד שלם בגופו. לא ארכו הימים ושלמה נפצע. היה זה בהפגזה השנייה. בדרכו אל חבר נפל שלמה מאפניו ושובר את רגלו. לא אשכח את יסוריו העצומים משהועבר במכונית לבית החולים כשרגלו השבורה והכואבת מטלטלת ונחבטת אגב נסיעה. שלמה נשך את שפתיו בכל כוחותיו ולא השמיע אף צעקה קלה. הוא היה חזק ברוחו ולא השמיע תלונה קלה על סבלו הרב.

אחרי חדשים מספר הבריאה רגלו של שלמה לחלוטין ושוב חזר לשרות הגדנ"ע. באותם הימים היינו כבר חברים בגרעין החלוצי של התנועה. גם שם היה שלמה בתפקיד אחראי נוסף לכל תפקידיו האחרים כמפקד בגדנ"ע וכמדריך בתנועה, הוא התרוצץ ממקום למקום, מתפקיד לתפקיד, ומעולם לא התאונן; אדרבא! באותה תקופה היה מלא שמחת חיים ומרץ כביר. תמיד היה עסוק ועליו, מלא כל תפקיד, אף הפעוט ביותר במסירות ובשמחה. העביר פעולות בגדנ"ע בהדרכת מחלקת חיילים מן העולים החדשים. פעם סח לי על אנשיו: „קשה אתם“ אמר „אבל אני מוצא דרכי אליהם והם נשמעים בסופו של דבר, ברצון“. הוא הבין לנפש חבריו וחניכיו, על כן היה מסוגל למלא גם את תפקידי ההדרכה הקשים ביותר.

ט"ו בשבט, חג הנטיעות, אנו חוזרים מלאי חוויות ורשמים מטיול קצר בהרי ירושלים. החברים נפרדים ומתפזרים לבתיהם.

נותרתי יחידי עם שלמה. מראה פניו רע למרות שכל הטיול לא פסק מצחוק וורז את הנחשלים. האכל במסעדה הוגש לפניו אך הוא אינו נוגע בו. הוא חש בראשו. ליויתיו לביתו.

אחרי ימים אחדים ראיתיו בבית החולים, חור כסיד, אך כוחו ורצונו לחיות מפעמים בו בחזקה. שלמה נלחם עם מלאך המות פעמים לאין ספור, ונצחו. אחרי חדשים אחדים של סבל איום מתחיל שלמה להבריא. דומה כבר כי יד הרצון לחיות על העליונה. כל הרפואות היו כאין וכאפס לעומת אופיו החזק ורצונו העז להגשים את כל תכניותיו לעתיד. מצב רוחו השתפר, אחרי שנמצא חדשים מרובים במתח קשה. אחלנו לו, וגם להוריו אשר התענו עמו יחדיו, החלמה מהירה. ההטבה שחלה השפיעה, כאמור, על רוחו של שלמה, והוא החל להאמין בחיים שבעתיים. תכניותיו להבראה ולהשתלמויות לעתיד נעשו אקטואליות...

אך, מה זאת? — כן, „שלמה ארגס ז"ל“. האמנם? האם שלמה לא יהיה אתנו עוד? אני מתאמץ להבין ואיני יכול. — לא נכון! הנה נדמה לי שאני שומע שריקה מוכרה מאד, אפניים נעצרים ליד פתח ביתי. אני ממהר החוצה. כן, שלמה עם חיוכו המוכר לי שפתיו, רכוב על האופניים ובידו ספר. כן, „יעקב אתה יודע ש...“ לא! זה היה פעם! אבל עכשיו? הוא איננו כבר אתנו אחרי יסורים קשים במשך חדשים מספר נפח את נשמתו. אילן רך נגדע באכזריות!...

ת. נ. צ. ב. ה

יעקב ברוך

חניך נאמן

דרכים משונות בוחרים לעצמם שלוחיו של מלאך המות, לבצע רצון שולחם, מי בחרב ומי במגפה. התרגלנו להוותנו, לצעוד בכפיפה אחת עם אימת הנופלים — חללי החרב, ומי יכול היה לשער שיד מחלה תנגע את הארו הצעיר יפה התואר, רעי וחניכי שלמה ז"ל. צעיר לימים התנדב לשתף עצמו במאבק השחרור. בחיל הצעיר של צבאנו תפש עמדה מכובדת של מפקד היודע מה שלפניו, וממלא בדיקנות ונאמנות כל תפקיד. באותם הימים כשאימת הפגזים התיה תלויה ועומדת מעל לראשנו, בעיר זו ירושלים לא היית מוצא אותו במקלט, או נחבא בחדרי חדרים, תמיד משוטט בחוצות. אם זה להזעיק חברים לפעולה, ביציאה לבצורים, או בכל משימה אחרת שנדרש אליה. מכל זה לא נפגע כחוט השערה. עד שאירע לו, ובאחת השליחויות שבר את רגלו ברכבו על אפניו החדשים, כשנסה למנוע פגיעת הרכב בילד שנחפז לחצות את הרחוב. ומאז החל חוש בטעמו של ערש דווי בבית החולים.

אולם עוד לפני זה כשהחילונו לבנות את הקן מחדש, אחרי שבועות הרעב והמצור של ירושלים, עם התעוררות בהכנס ההפוגה השניה לתקפה, היה שלמה מן הראשונים, שבמסירות נפש עזר לאסוף את החברים הותיקים ועסק בארגון חדשים. כשנמסרה לידו העבודה בהדפסת עלון מיוחד שהוצאנו, היה זה הוא שלקח את כתב היד והחזירו מאה אכסמפלרים של עלונים נעימים למקרא. באותם התנאים ששררו ואז היה זה כרוך בקשיים מרובים. נאמנותו לא ידעה גבול.

עם הקמת הגרעין היה הוא הרוח החיה בו. אולי פחות מאחרים נתן יד לויכוחים הסוערים כי לו היה הכל ברור, התנועה

אמרה לו את דברה, ומשנתקבל על דעתו — היה נאמן לה. אך, כשהיה צורך לעודד ולגבש את החבריא. להכניס בהם אמונה שאכן נשקף עתיד לגרעין, היא שלמה המרכז אליו נשאו העינים.

כחתף כרע בעטיה של המחלה הממארת: גם אז לא חדל לשאול בהתענינות אמיתית על כל ההתרחשויות שהוא לא היה שותף להן. הגרעין ביחוד היה משא נפשו, וצר לו שלא זכה לראות בהגשמת המפעל שהוא היה בין הבודדים שהאמינו בו עד הסוף בעקשנות. מי בתוכנו שער לו קץ כזה. זאת היתה דמותו של הנער הנאמן, המוסר בצנעה כל יקר למען הדברים שהאמין בהם. כך גם תחקק דמותו בלבה של אותה קבוצה של חבריו וידידיו שלא רוצים לראות ולא יכולים להשלים עם הסתלקותו של נער חמוד זה.

ת. נ. צ. ב. ה.

ב. מ ש ו י

ל ז כ ר ו ש ל מ ה

לא הכרתיו הרבה, וגם לא במשך תקופה ארוכה. ראשית הכרותנו בשורות הגדנ"ע בתקופת הבצורים. הוא מ"כ ואני טוראי במבט ראשון לא יכולתי למצוא בו שום הבדל ממ"כים אחרים. אך כשעמדתי על טיבו, מצאתי בו סגולות נפשיות נעלות.

הוא היה רחוק מן הברק החיצוני, פשוט וטבעי רע וחבר לכל. דמותו הגבוהה ופניו המחייכים ישארו תמיד נוכח עיני. במותו אבד להוריו בן יקר, ולנו חבר מסור. תמיד נזכרנו.

י ע ק ב כ.

קן ירושלים

דמותו...

קשה להשלים עם העובדה. היתכן, שלא נראה יותר את החיוך הנעים אשר נראה על פניך? לא!

התזכור, שלמה, עוד בצריפון שלנו, באשכולי כאשר נפצעת ברגלך ובכל זאת באת לקן וחיינו כרגיל. זכורני כי בתקופה שבה עוד היית פצוע ושהיית בבית ההבראה, היתה צריכה להתקים במוצאי שבת מסיבה של חניכיך. כולנו חיכינו לבואך, אך לשוא. בדלית ברירה חשבנו להתחיל את המסיבה בלעדיך, אולם חניכיך התנגדו ואז שלחו אחריו ובאת, על אף הקשיים שהיו כרוכים בכך. כבר הבראת, והנה אתה הולך בלי גבס, ברגל קלה יותר. והנה כעבור כמה חדשים — שוב תקלה. ממכתביהם של חברים נודע לי כי שוב חלית. בפעם הראשונה כשנכנסנו לחדרך הקטן בבית החולים, קשה היה לגו לברכך לשלום ובקשי ענית. אך, עוד חייכת. החיוך עודד אותנו, ואותך גם כן. קוינו כי תבריא במהרה.

העבירו אותך לבית חולים שני, ושמענו כי אתה כבר מוכשר לטייל בעגלת חולים בפרוודור. שמחנו מאד וכבר חלמנו על רגעי הפגישה בקן. אך, שוב הכריעתך המחלה.

שבועים שלשה. בלי הכרה, ולבסוף הודעה מרה ומצערת שלמה איננו!

למחרת ליוניון בדרכך האחרונה בלב שבור ובראש כפוף, צעדנו אחרי מטתך. עד הקבר...

כן, כן! לא נראך יותר! אולם רוחך תמיד אתנו!

אברהם כ.

קן ירושלים

חא חא חא! הנה אף זה
הקר ואון דרך רוח וקרבן,
ומה מנו יותר אחרי האבדן?
„חיי-קדש לעם“ כה נשא מדברו
עתה חשבע תולעת מ„קדשו“!

כה שח בנאום זה השחור ביצור.
לשון אשף פתלתלת לי הושיט,
ומצפה וממתין לצדי הלך...

רכון ראש במצלה עליתי.
מה אשיב, לזה האפל, הלועג?
האוכיחנו על פניו, האבננו? — הן יצחק!
מתקפץ האגרוף, משתרגים הגידים, חורקות השיניים
— חרון אין אונים!
האדבר? — מה?! האחריש? — הן יצדק!
„אולם“ רגש הלב על אף זאת
הן פדאי! הן כדאי הלוף בנתיבה, עד פלות!
הן כדאי להעפיל, לקמחה, לעלות!
אמנם, ירקב הגוף, יהי למסוס,
אולם עוד בלתו בחלד אף זאת —
ערגת נפש יוקדה, בוערת,
אשר לא תתום עם חרבך המתהפכת!
אף אם פתתול הוא הנתיב, ועיקש,
ירבו בו מהמורות, בורות ומוקש,
אולם מה סוד החיים בלתו?

מה תוחלת היא לְהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַיְסוּד בּוֹ ?!

מזוית עינו הוא בי התבונן,
חיוך רשע על שפתיו רחף וְחֵף;
„עתה, אֵלֶיךָ !“ לאט, „צֵלַח וְצֵלָה — עֲקֹשׁ !
הן עוד לא אחת נתראה פנים;
אך, זאת זכור:
סוף כל — רָקֵב ! אחת היא הדרך אותה תבור !“
ופנה ונגזז.

... ראשיתו של כביש תחת רגלי.
ידי קפוצות, לבי דוּי.

ח. א.

א י נ נ ו . . .

יום ששי, שעת בין השמשות. החנויות נסגרות בזו אחר זו.
העם מתכנס בבתי הכנסת לקבלת השבת. והנה עוברת הידיעה בין
החברים: „שלמה איננו“.

בשבת בבקר מתאספים אנו כדרכנו לחוג לחלוציות. החוג
התבטל. ישבנו והעלינו את דמותו של שלמה. מדבריהם של כל
החברים חזרה ובלטה ההרגשה, כי אחד ממדריכיה הטובים של
התנועה, אבד ואיננו.

יום ראשון. הננו הולכים מאחורי המכונת. צועדים, ולא
צועדים. לפנינו במכונת — בני המשפחה. מסתכלים הם סביבם,

בעיניהם הצבות מבכי. הנה האם מסתכלת בארון המתרחק ובלחש
מקוננת היא ביאוושה: "זה היה סופך, שלמה היקר?"
נגד עיני מרחכת תמונה: הנה אנו הולכים לפעולת בשול.
אנו יורדים בכביש זה לשדה, ביחד עם שלמה, והוא, כמונו —
צוהל ושמה. אולם, לא! שלמה איננו אתנו ואין אנו צוהלים
ושמחים — הוא מוטל באלונקה...

אט אט מגיעים אנו לבית הקברות. האלונקה מורדת ומוצבת
על הקרקע הנוקשה. כל הנוכחים מביטים בה בעינים דומעות. החזן
מבקש את סליחת הנפטר. הגוויה מורמת ומונחת בתוך הארון. גושי
עפר נשפכים לקבר... כולם, רכוני ראש מתכוננים בהסתם הגולל
על רעם האהוב..

"על קברך, שלמה, עומדים דום, חבריך לתנועה, אשר ימשיכו
בדרך!" — מלמלתי לקברו טרם התפורנו...

חיים לוי

קן ירושלים

אחר הארון

כביש אספלט מאפיר מתחת למאות הרגלים. אנו, החברים,
צועדים בשורה ארוכה. יש כאלה המרחיבים צעדיהם ויש כאלה
המאיטים. מדוע הולכים אנו כאן? מה היא מטרתנו? מה צופה
ומביט ההמון משני צדי הכביש על שיריה עגומה זו ההולכת ועולה
ההרה. מוזר מאד, שאני פה בין ההולכים, ומה משונה הוא עשרות
עינים צבות מבכי פרצופים המביעים אך אבל.
ובאמת, מה מעשי כאן? מדוע זולגות הדמעות מעיני, ומה

היא האבן המעיקה על הלב ? כן, שלמה איננו. הלך לו ולא ישוב
עוד. איני תופסת את כל גודל האסון. אנחנו הולכים, צורב בגרון
אני צמאה, שפתי יבשות. לפני שורת ההולכים הקודרות נוסעות
מכוניות שמתוכן נשמע קול בכי. לשם מה בוכים פה ? לשם מה כל
זה ? ושוב המחשבה כי שלמה הוא שאיננו. מעלה דמעות צורבות
היורדות, מתגלגלות ומגיעות לתוך הפה. מתעוררות מחשבות הבל :
לקצב ההליכה מתרונן בקרבי שיר לכת ששלמה אהבו. מעלה אני
תמונות מן העבר. חושבת אני על העתיד. כן, נערוך אזכרה, אנשים
ישאו נאומים בלשון מליצית, יהללו ויבליטו את כל הטוב שבו...
וכל זה על מה ? צועדת אני מתוך טמטום חושים.

מה זה ? האמנם כבר הגענו לבית הקברות ? לפתע הלב מלא
צער כאב וכעס על הגורל האכזרי. האמנם רצית שלמה בזאת ?
מדוע היתח הרוח כה קטלנית, עד כי עקרה אילן צעיר משרשיו
ותשאהו הרחק ? ואנו כבר לא נראה את שלמה לעולם ! לעולם לא
נִבְחֵץ עוד את ידו הקטנה, הדקה והתשושה מחמת מחלה.
הכל מסביב קודר ואפור. הרי רגע שכולו שקט, נשמע רק
הד וגבי העפר הנופלים על הקבר הרענן. שלום לך, היקר בחברינו?
אין ברירה, עלינו להפרד !

הכל נגמר, נסתם הגולל, רק סימן שאלה גדול עודנו מרחף
באוויר : למה ? !

בת י א .

קן ירושלים

הנה ספו, תמו, ימי היגון והכאב, ועמם נדם, שקט ושבת,
קול הפזמון יצלצל תמיד באזנינו: ערפילים ערפילים... וסופו
עטה עלינו דמדומים.

בבקר צת אקיץ בחרדת בהלה, עד לדמעות נלחץ לבבי
לראות, את היום בכל אפורו, אשר כמיהה לא אחת לי יביא, אשר
גם שיעור כל ענג עצמו, יקרע אגב נקרנות עקשנית, זו, יציבת
נפשי ההומה תשבית.

גם ברדת לילי, צת אשקבע צלי יצועי, באימת חשאים
ירגיוזוני מראות — חלומות פנאים; ורק אולי האל שוכן בסתרי
קרבי יוכל כה קסער כל נככי קרבי.

יש ועוז יתקפני לתהות על עצמי, ועד לאיבוד חושים יביאני.
ובהסעירו הדם, תתפרץ נפשי בקללת מארה נמרצת: ארורה תהי כל
מחשבת גאון בה רוחנו יתעטף! ארורה פרמית הקזון, תדחק אל
חושינו ללא הפוגה! ארור החלום יגנב לבנו על כבוד ועל שם
לדורות! ארור הממון אשר בעת רב, לפעלים נועזים ימריץ רוחנו...
והכל אז נהפך למאוס חיים, למעמסה ולזרה, ומעמד לעינינו ערכו
האפסי של הלימוד והמדע וקניית שם וגדולה, נוכח השאלה הקטנה
והמכאבת: „מה ילד יום, ומה יפגשך המחר?“...

אך בד בבד עם מועקה זו, הכבדה, אל לבנו עולה הכח
הפנימי, הוא חפץ הקיום, וכאילו מצוה עלינו: אלה הם החיים,
חיה אותם!...

יעקב כהן

הגרעין.

בסבך חורשת עצים במרומי גבעות יהודה התישבה חברת נערים מתחת אחד העצים העבותים, התבודדו איש בפנתו והתעמקו בספרי הלמוד. בפנת העץ ישב שלמה עלם מהחבורה, שחרחר, עיניים לו שחורות, מפכות קלוחי אורה, וזיות פה חכמניות המלוה בת צחוק, העידו על ערנות, בסכלו החריף ובמעמדו התקיף, הכין מחזות להפליא, ויכוחים סוערים שנמשכו מדי פעם בפעם מלאו את חלל האויר, כאילו נמשכו ועלו מעלה אל מרומי העצים. כשרונותיו עמדו לו לשלמה ככף שהרבה להתעמק כן גדל צמאונו להוסיף לדעת ברצונו ללמוד ולהשתלם לא ידע כל מעצור. החברה חבבוהו. שאלות שהצגו לפניו שנראו כמסובכים נפתרו, עברו ימים ושנים והעלם שלמה גדל וכן שאיפותיו נתגשמו אהב את החברה והטבע, הוא התעמק לתוך מהות החברה הוא התבונן בהשקפותיו לתוך מהלך החיים, נולדה בקרבו השקפה שניה, השקפה חלוצית, ששאף להגשימה. בעודו תלמיד בביה"ס הקדיש שלמה את אביב נעוריו להתפתחותה של החברה ולשגשוגה מדי פעם בפעם שבחנו את צביונו את דמותו האצילה את יכלתו לשאת בתפקידיו הקשים לא פעם ראינו תמיהה זו, את ההפתעה אשר נפלה בקרב רבים מחבריו ובקרב הוריו, כשדמותו הרוחנית האישית של בכור האחים נתגלתה את קריאת מה שנשאר בעצבון, לא מתוך הכרת החיים לא מתוך הפגישה הבלתי אמצעית אלא מתוך מה שנשאר מאותו שלמה ידע להעריך את חבריו, לא הגזים ולא הפחית, אלא העריך נכונה ונכונה את דמותו של כל חבר וחברה, עוד זכורים לי את ימי הבלהות עת פגזי האויב הרעישו את ירושלים, עת מאות ואלפים היו הבנים שקפצו מכל

לוע המפלצת הפעור ורובים בידיהם ובין אלה אף הנער שלמה שהיה אש נתלקח בעיניו הנוצצות בעת הלחמו בשורות המגינים שלמה נראה יושב בעמדת שקים מאבקת חוט מחשבותיו חתרו למרחקים, רוח קרב פעמה בלבו, רוח און ושכרות להכות המפלצת המכרסמת אחיו, לרטשה ולרסקה אברים אברים — ולקול מכונת היריה ושריקת הפגז החולף עמק העצב בעיניו את מבטו הפנה מול פני העיר הבווערת. עת פגזי האויב הושלכו לתוך רחובותיה של העיר הכן הוכרו בכל העמדות, שלמה שהתישב ליד עמדת השקים הסטתית רטובת הטל, היה מוכן לחסל ולקצור באויב המתקרב, עברו שבועות והוכרזה ההפוגה, שלמה עבר להדרכה ללמד את בני ירושלים קשת אולם אחר תקופה קצרה חלה מחלה ממושכת, משך חדשים נאבק עם החיים ברצונו לחלים ולחיות ולהגשים, אולם המאמצים עלו בתהו וביום בהיר אחד נפל פרח עלומים רך לפני השלכת.

יהי זכרו ברוך

משה ישראל

ל ד מ ו ת ו ש ל ח ב ר

אני זוכר את דמותו של שלמה עוד מאותם הימים בארגון ההגנה שם הכרתיו לראשונה.

נפגשתי עם הבחור, שהיה בולט מיד לעין בחברה היה שופע ידידות כנה איש שיחה ופקח אוהב לעזור לכל אדם הזקוק לעזרה, רוח חיים ותשוקה ללמוד ועבודה אפפה את כל ישותו בחברה היה תמיד עמוד התווך המסמר והרוח החיה בכל דרכיו ומעשיו טוב לבו ונכונתו לכל. היתה זו דמות מושכת את העין, שמיד הרגשת

בו את המיוחד, חיינו יחד תקופת-מה יצאנו יחד לקורס של מ. כ. שלמה היה בין המצטיינים תכונותיו הטבעיות — תכונות של מפקד היה בין הטובים בהדרכה, באימונים תמיד אותו שקט, אותה שלוה נפשית היה מסור למפקדו וחניכו כאחד. בפרוץ חמלחמה לקח חלק פעיל בהגנת העיר הקדושה. זכיתי להיות אתו כמעט בכל עמדה ועמדה. זכורני העיר היתה רחוקה לאש בלתי פוסקת של הלגיון נשלחנו לאחת העמדות בצפון העיר אל בית קיצוני מול שכונה ערבית.

והנה נראתה דמותו התמידה של שלמה ובקפיצה אחת עבר לעמדה אשר בה הייתי „נו איך אתם מרגישים? מה המצב? זה לא נורא עוד מעט יחליפו אותנו“ אלה היו שאלותיו ותשובותיו, אשר היו מעודדות את החברים. היה ערב ככל הערבים נסע על אפניו למלא את תפקידו אשר הטילו עליו מפקדיו. נפל ושבר את רגלו. פניו החורים והרגל הנגררת העידו מיד על סבלו. אך תשובתו היתה „נו זה יעבור“, עברו כחדשים מספר והחלים כמה שמח הוא בריא ויכול ללכת על שתי רגליו.

שבוע לאחר המקרה ביקרתיו בבית ההבראה אשר בו נמצא התהלכנו זמן ממושך ושוחחנו. מעולם לא שוחחנו כה הרבה. ראית אדם שקול ומחושב, זהיר במסקנותיו רואה את הדברים כמו שהם ללא אשליות וללא הגזמה. מגיב לעתים בחריפות רבה וללא משוא פנים. דברנו בעיקר על המצב „בקן“ אשר יתרופף מחוסר מדריכים. התעניין הרבה בנעשה בחברה.

בבואי לירושלים באחד הימים נודע לי שהוא חלה ושוכב בבית חולים מה נדהמתי בשמעי את הבשורה הזו הלא לפני שבועות מספר החלים מרגלו השבורה ושוב חלה?

חרדתי חרדה עמוקה בראותי אותו. המראה היה מדכא עד למאד „אל דאגה, זה יעבור, אהיה בריא“, כך היו דבריו אלי. האמין בכל לבו מפני שאהב את החיים, האמין בהרבה דברים, האמין בעתידו, בזכותו לחיים, האמין שהוא ישאר בחיים. ספר על טפולו ועל העברתו לבית החולים. על אהבתו לאביו ולאמו שטיפלו בו מבקר עד בוקר כרופאים ממש ולא משו ממיטתו. הוא אהב כל כך הרבה עד שנדמה לו וגם די שחיייו הם מעבר לכל סכנה.

בערב אחד קיבלתי מכתב ומה משונה היה הכתב על גבי המעטפה כאילו בידם רועדות נכתב וכזאת היתה הידיעה שנדחקה לשולי המכתב: שלמה איננו ז"ל. — לא, הלב אינו נוטה להאמין. היאומן כי יסופר כי לא נוסף לראותו יותר, האמנם לא נמשיך לראותו כשעל פניו מרחף תמיד אותו החיוך הצנוע ?

לא לא דמיתי שכך יהיה חבר שנפטר ונדם מסאון החיים ואיננו עוד. הנה עודו במיטב שנותיו מלא תקוות ומרץ נפל וידום. מדוכאים ושפלי רוח התקרבנו לקברו, תל עפר תחוח ועליו שלט קטן „שלמה ארגס ז"ל“ קבר רענן של נער שהלך ולא ישוב עוד.

ומשהיה עלי לומר דברי הספד הייתי נבוך אין ניחומים למותו אין ניחומים לחיים צעירים ופורחים אלה כי נקפדו באופן כה אכזרי. אין ניחומים על זיו העלומים ועל הכשרונות שהיו עוד גנוזים לעתיד כי ספו.

ינעמו לך רגבי עפרך, ותהיה נשמתך צרורה בצרור החיים.

מרדכי כהן

ש ל מ ה ז " ל

הכרתיו „בקן עקיבא“ בחור גבה קומה ויפה תאר הוא לא היה מאותם האנשים שגילו את עצמם בנקל. אך להיות עם שלמה בחברה יחד עם אנשים שהוא מכיר ואוהב אותם ורוחש להם אימון היה זה נפלא. בעל נימוסים יפים היה. כל הליכותיו עוררו כבוד והערכה. אם כי דמותו החיצונית והליכותיו ביטאו יפה את מהותו הנפשית, בכל זאת דומני שלולא נפגשתי אתו בחברה, במעשה לא הייתי יכול לגלות כל אותן הסגולות הנעלות והחשובות שנתברך בהן שלמה לא אהב להתבלט אף לא להעמיד פנים פשוט היה תוכו כבדו.

קשה להספידך שלמה היקר! אין מילים אשר תמצאנה את מעלותיך וטוב לבך בשבילנו אינך מת, דמותך מרחפת לנגד עינינו תמיד נרגיש בחסרונוך, לא נשכחך לעולמים.

ת. נ. צ. ב. ה.

עובדיה מתתיהו

ש ל מ ה ז " ל

הלך מאתנו אחד מטובי חברינו. עז רוח ועדין נפש. שקט וצנוע היה בחברה, ישר וטוב לב לכל אדם. אמיץ היה, אמיץ ללא חת וכל חבריו כיבדוהו והעריצוהו על טוב לבו. אומץ רוחו ועליותו אך בכל זאת, אבד. קשה להשלים עם המציאות המרה והאכזרית. עליז ושמח היה תמיד בין חבריו ובחוג משפחתו. עד שבא היום האפל, בו נגזר עליו לשכב במנוחת עולמים, אחרי סבל

ויסורים קשים. גם במותו לוותה אותו רוח החברות הנאמנה.
קשה קשה לכתוב על חבר כה יקר, כי הדמעה מכסה עין
והיד רוטטת על הניר.
חברים וידידים רבים נשארו בלעדיו, אבלים. כבה האור השופע
בביתו. עמוק הפצע בלב משפחתו ובלבות חבריו.
זכרו לו ימוש מלבנו לעולם, כי אתנו היה ואתנו ישאר רוחו
בכל אשר נלך.
יהי זכרו ברוך.

ז ה ב ה מ .

זכרונות עם דמומי העבר

ראש־השנה מתקרב והולך. יושבת אני ליד שולחן הכתיבה
ומעבירה לנגד עיני רוחי את חברי וחברותי שעלי לשלוח להם את
איחולי לשנה החדשה. מחשבותי מדלגות מהאחד אל השני. אך פתאום,
כעין כאב עמום וחלל ריק, כן-הוא... איננו!
לא. לא אוכל לשלוח ברכת שנה טובה, הוא איננו אתנו.
הכאב גובר ביתר שאת. כיצד אשלים עם הרעיון? שלמה, הרי רק
בשנה שחלפה התידדנו, קבלתי את מיטב ברכותיך ואחוליך —
והשנה?

חוט המחשבה נתק. אני מנסה לגשר את מחשבותי, אך
התאמצותי לא נושאת פרי. מחשבותי מדלגות במהירות מהאחת
לשניה.

ושוב אני רואה את כרטיס הברכה היחידי המונח על השולחן

נקי מרבב... ריק והוא מחזירני למציאות והמציאות שונה ומרה.
ובביתה יושבת לה האם, אמו וחונקת בגרונה את דמעותיה
העומדות להתפרץ. ערב ראש-השנה הגיע והיא לא תוכל לברך את
בנה, לא תוכל ללחצו אל לבה ולאחל לו מיטב אחולי אם אוהבת.
לא אשכח את היום המחריד את הרגע המזעזע, בו ראיתך
שוכב על מיטת דווי, ברגעך האחרונים לא, לא אשכח!
עוד בהיותך בגיל צעיר יותר, הצטרפת לשורות ההגנה בה
פעלת והפעלת רבים אחריו. במסירות, באומץ לב רב מלאת את
המשימות שהוטלו עליך. התחבבת על חניכך ומפקדיך כאחד, תמיד
חפצת לעזור להוריך ולחבריך שכה אהבוך.
שלמה! מה מר הגורל, וכה קשה להספידך.
ומי כמוני יודעת, את טוב לבך ענותנותך ודאגתך לזולת, כל
מי ששהה במחיצתך, חש את רגשי האהבה והריעות שפעמו בך
וחבבוך מעל לכלם. אחד הנטעים העדינים והיפים נעקר.
לא רק בן אוהב, חבר ורע אבד, כי אם גם כשרון, מסירות
והקרבה למולדת ולכל הבאים אתו במגע.
היום בו נקטפת, היה קרוב ליום הולדתך הי"ח.
נוחה על משכבך, שלמה.
ותהא נשמתך צרורה בצרור החיים.

נורית

ל ד מ ו ת ו

הנה עומד שבטנו על סף העצמאות בה דרוש מרץ לעבודה
ומחשבה לפעולה וכן אנשים בעלי תכונות אלה אשר מהווים ויהוו
את עמוד התווך בחברה ובקן.

אחד מהם היה שלמה, אך אבדוהו בלא עת. הוא נפל למשכב
ובמשך זמן ממושך של סבל, מחלה ויסורים קשים לא קם עוד
ממשכבו.

הדבר זעזע אותנו ואת כל מי שהכירו אבדנו אבידה שלא
קל יהיה למצוא תחליף לה. רבות פעל ועשה שלמה למען זולתו
לא על מנת לקבל פרס. לכלם דאג אך את עצמו שכח. הוא שנא
את המושג של המלה מחלה ואותה שנא שבעתיים, אך לא כך היה.
היא דבקה בו בצצמה כזו שלבסוף הכריעתהו.

זכורתני את מוצאי-השבחות, שבהן היינו מקיימים „קומזיץ“
על גבעת-רם בחברתו של שלמה. באחת מהן, למד אותנו את
השיר „ערפילים, ערפילים“, הדבר נשאר חרוט בזכרוני עמוק וברגע
כתיבת מספר שורות אלה לדמותו, בהזכרי בתקופה הקצרה שחינו
בחברתו, חונקות דמעות את גרוני.

כמה מוצלחות היו הפעולות המשותפות, הטיולים הקצרים
וכל התכנית שהיא שהועברה על-ידו.

תמיד אפשר היה לראותו בפנים שוחקות בחיוך קל על
שפתותיו. הוא עבד במרץ ללא לאות, בתנועה, בגדנ"ע ובגרעין את
הכל עשה בשקט ובשלוה בלי להודיע לאדם שכן כשם שעבד
במחירת בהיותו טוראי ועד להעלאת דרגתו למ"כ ב„הגנה“ כך
פעל גם אחר-כך בלי להקים שאון מסביבו, וכך גם הלך בשקט
אל דרכו האחרונה.

באותו שביל מתפתל, בה עולה המכונית עם הארון למקום
מנוחתו, נפצע שלמה ברגלו בנסיעה על אפניים וכתוצאה מזה, טעם
כבר את טעם מיטת בית-חולים.

לאחר טפול ממושך נפטר שלמה מן הגבס והלך ברגל חפשית
ובריאה. אך לא עבר זמן רב ושוב נפל למשכב שממנו לא יסף קום

עוד. שבעה חדשים שכב על ערש דווי, במחלה קשה. הגורל האכזר
לקחו מאתנו למרות רצונו העז לחיות.

שופע מרץ ומלא אהבה אל חבריו, אהב לחיות ולעבוד,
מעולם לא השתמט משום תפקיד שהוטל עליו. הוא היה מלא תקוות
לעתיד שיבוא יום והוא יגשים את שאיפותיו, אך כל רצונו העז
ותקוותיו ירדו אלי קבר.

השביל עולה ומתפתל, אותו השביל המשותף בו עלינו יחדיו
לשחק ולפעול בתנועה ובגדנ"ע בו עולה עתה המכונית נושאות את
אותו החבר, המדריך העליו. הרגלים נסחבות בקשתי, ללא רצון,
בשביל העפר המוביל אל הקבר הרענן שיקלוט את שלמה אל תוכו.
מעולם לא העלה איש על דעתו ואף שלמה שבשביל בו עלינו
עלזים וצוחקים, נעלה באחד הימים אבלים ודווים.

עברו שבועות וחדשים מאז נפטר שלמה היקר, לא נשכחנו
דמותו תלונו בכל דרכינו בתנועה ובהגשמת רעיונותיו.
יהי זכרו ברוך

מלכה לוי

גדוד, אילת"

ל ז כ ר ו .

אינני יכולה להאמין כי שלמה איננו.

— האמנם? היתכן כי הוא אבד לנו ללא שוב?

חבר ומדריך נאמן היית לתנועה. מפקד כתי בגדנ"ע ואף
חבר בגרעין. אהבת לעזור תמיד לזולת, השתתפת בקרבות הגבורה
וכל תפקיד שהוטל עליך נמלא באומץ ובטוב לב.
אך באחד הימים נפלת למשכב, שבעה חדשים שכבת בבית-

החולים ותמיד קיווינו והאמנו להבראתך.
זכורתני כי תמיד התעניינת לשלום החברים בקן ובגרעין, על
אף מצבך האנוש וכן נשא מרכז התענינותך אל ההחלטות והדיונים
אשר בגרעין.

רצית ואהבת לחיות ופעמים אין ספור התגברת והנסת מעליך
את מר-המות. אך הגורל מאן מלהבין זאת ונלקחת מאתנו...
נוראה היא המציאות, שלמה. כי לא תהיה יותר בינגו ולא
תוכל להגשים את שאיפותיך לעתיד, אך אנו חבריך עומדים דום
לקברך ונמשיך ממקום בו ניתק פתיל חייך.

יהי זכרך ברוך

מרים סבן